

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΚΛΙΜΑΚΙΟ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΔΑΠΑΝΩΝ
ΣΤΟ VII ΤΜΗΜΑ
ΠΡΑΞΗ 276/2018

Αποτελούμενο από την Πρόεδρό του, Ελένη Λυκεσά, Σύμβουλο, και τους Ιωάννα Ευθυμιάδου και Ιωάννη Νταλαχάνη (εισηγητή), Παρέδρους. Γραμματέας: Ιωάννης Αθανασόπουλος, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Συνήλθε στο Κατάστημά του, στις 10 Δεκεμβρίου 2018, για να αποφανθεί αν πρέπει να θεωρηθεί το 163, οικονομικού έτους 2018, χρηματικό ένταλμα πληρωμής του Δήμου XXX.

Σκέφθηκε σύμφωνα με το Νόμο

1. Με την από 30.10.2018 έκθεση της Επιτροπής του Ελεγκτικού Συνεδρίου στον Νομό XXX ζητείται να αρθεί η διαφωνία που ανέκυψε μεταξύ αυτής, βάσει της 47/15.10.2018 πράξης επιστροφής, και του Δήμου XXX (21334/ 22.10.2018 έγγραφο επανυποβολής) για τη θεώρηση του ανωτέρω χρηματικού εντάλματος, ποσού 24.056,00 ευρώ, που αφορά σε αμοιβή για την προμήθεια και τοποθέτηση ηλεκτρονικών πινακίδων LED για την πληροφόρηση του κοινού. Κατά την Επίτροπο το επίμαχο χρηματικό ένταλμα δε φέρει υπογραφές από τον Προϊστάμενο της Λογιστικής Υπηρεσίας του Δήμου και τον Προϊστάμενο Οικονομικής Υπηρεσίας που έχει νομίμως οριστεί ως τέτοιος και, ως εκ τούτου, είναι άκυρο.

2. Στο άρθρο 23 του β.δ/τος της 17.5/15.6.1959 «Περί οικονομικής διοικήσεως και λογιστικού των Δήμων και Κοινοτήτων» (Α', 114, 145 και 197), ορίζεται ότι «1. Μετά την εκκαθάρισιν εκάστης δαπάνης το αρμόδιον τμήμα ή γραφείον της λογιστικής υπηρεσίας του δήμου προκαλεί την πληρωμήν της εκκαθαρισθείσης δαπάνης συντάσσον χρηματικόν ένταλμα. 2. Τα χρηματικά εντάλματα υπογράφονται υπό του δημάρχου και προϊσταμένου της λογιστικής υπηρεσίας, καθισταμένου προσωπικώς αλληλεγγύως συνεπευθύνου και σφραγίζονται δια της σφραγίδας του δήμου». Περαιτέρω, ο ν. 4555/2018 «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Εμβάθυνση της Δημοκρατίας - Ενίσχυση της Συμμετοχής - Βελτίωση της οικονομικής και αναπτυξιακής λειτουργίας των Ο.Τ.Α. [Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ Ι»] κλπ.» (Α' 113/19.7.2018) ορίζει στο άρθρο 203 ότι «Από την έναρξη ισχύος του παρόντος ο δήμαρχος παύει να έχει την ιδιότητα του εκκαθαριστή δαπανών και του εντολέα πληρωμών. Όπου στις

διατάξεις του β.δ. της 17.5/15.6.1959 και του ν. 3463/2006 ορίζεται ότι ο δήμαρχος υπογράφει ή συνυπογράφει πράξεις εκκαθάρισης και χρηματικά εντάλματα πληρωμής ή ότι εκδίδει χρηματικά εντάλματα, νοείται στη θέση του ο Προϊστάμενος Οικονομικών Υπηρεσιών ή τα ιεραρχικώς υφιστάμενα όργανα που εξουσιοδοτούνται από αυτόν. Οι πράξεις εκκαθάρισης και τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής φέρουν επίσης την υπογραφή του συντάκτη τους. Κατ' εξαίρεση: α) στους μικρούς δήμους που λόγω έλλειψης προσωπικού και οργανικών μονάδων δεν διαθέτουν Προϊστάμενο Οικονομικών Υπηρεσιών, οι πράξεις εκκαθάρισης και τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής υπογράφονται μόνο από τον υπάλληλο που ορίζεται για τον σκοπό αυτόν με απόφαση δημάρχου, β) (...)), στο άρθρο 205 ότι «Στους Ο.Τ.Α. α' βαθμού προϊστάμενος οικονομικών υπηρεσιών θεωρείται: α) ο προϊστάμενος της γενικής διεύθυνσης στην οποία υπάγονται μόνο ή κατά κύριο λόγο υπηρεσίες οικονομικού ενδιαφέροντος (υπηρεσίες εκκαθάρισης και εντολής δαπανών, προϋπολογισμού και βεβαίωσης εσόδων, λογιστήρια, ταμειακές υπηρεσίες, μονάδες σύναψης δημοσίων συμβάσεων κ.λπ.), β) ο προϊστάμενος διεύθυνσης, με την ίδια προϋπόθεση, γ) ο προϊστάμενος του τμήματος οικονομικής υπηρεσίας, εάν δεν υπάρχουν οι οργανικές μονάδες α' και β' και επιπλέον εάν ασκούνται από το τμήμα όλες οι οικονομικές λειτουργίες του φορέα. Όπου δεν υπάρχει προϊστάμενος κατά την ανωτέρω έννοια, εφαρμόζονται οι διατάξεις της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 204» και στο άρθρο 283 ότι «Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά στις επιμέρους διατάξεις». Συναφώς, στο άρθρο 25 παράγρ. 1 του ν. 4270/2014 «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) - δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις» (Α' 143), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 58 παρ. 2 του ν. 4438/2016 (Α' 220), ορίζεται ότι «Στους λοιπούς, πλην Κεντρικής Διοίκησης, φορείς της Γενικής Κυβέρνησης οι αρμοδιότητες του παρόντος άρθρου ασκούνται από τον, σύμφωνα με τον οικείο Οργανισμό, προϊστάμενο οικονομικών υπηρεσιών. Ο ορισμός και η αναπλήρωσή τους διέπονται από τις διατάξεις που ισχύουν για τον οικείο φορέα και, εάν υπάρχει, από το καταστατικό του φορέα, εφόσον από τις διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν προβλέπεται διαφορετική διαδικασία. Οι προϊστάμενοι Οικονομικών Υπηρεσιών, με απόφασή τους, δύνανται να εξουσιοδοτούν ιεραρχικά υφιστάμενά τους όργανα, καθώς και προϊσταμένους γραφείων / αυτοτελών γραφείων, να υπογράφουν με εντολή τους πράξεις, βεβαιώσεις και τίτλους πληρωμής, σύμφωνα με τις οδηγίες του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου (...)). Τέλος, στο Πρώτο Μέρος της 3520/26.5.2017 απόφασης του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης XXX «Τροποποίησης του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας Δήμου XXX Νομού XXX» (Β' 1866) προβλέπεται η διάρθρωση των υπηρεσιών του Δήμου.

Ειδικότερα, με το άρθρο 1 ορίζεται ότι «Οι κεντρικές υπηρεσίες του Δήμου XXX (...) περιλαμβάνουν τις παρακάτω οργανικές μονάδες ομαδοποιημένες σε ενότητες συναφούς σκοπού και αντικειμένου: ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΑΓΟΜΕΝΕΣ ΑΠΕΥΘΕΙΑΣ ΣΤΟ ΔΗΜΑΡΧΟ (...) ΕΝΟΤΗΤΑ Ε: ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ Ε1 Διεύθυνση Διοικητικών - Οικονομικών Υπηρεσιών που περιλαμβάνει ειδικότερα τις παρακάτω διοικητικές ενότητες: α) Τμήμα Διοικητικών Υπηρεσιών • Γραφείο Υποστήριξης Πολιτικών Οργάνων • Γραφείο Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού • Γραφείο Διοικητικής Μέριμνας β) Τμήμα Δημοτικής Κατάστασης και Ληξιαρχείου • Γραφείο Δημοτικής Κατάστασης • Γραφείο Ληξιαρχείου γ) Τμήμα Τοπικής Οικονομικής Ανάπτυξης και Εσόδων • Γραφείο Ρύθμισης Εμπορικών Δραστηριοτήτων • Γραφείο Απασχόλησης και Τουρισμού • Γραφείο Εσόδων δ) Τμήμα Οικονομικής Διαχείρισης • Γραφείο Προϋπολογισμού και Λογιστηρίου • Γραφείο Μισθοδοσίας ε) Τμήμα Ταμείου • Γραφείο Είσπραξης Ληξιπρόθεσμων Οφειλών • Γραφείο Πληρωμών Ε2. (...)». Από τη συστηματική ερμηνεία των ανωτέρω διατάξεων συνάγεται ότι οι δαπάνες των δήμων πληρώνονται με χρηματικά εντάλματα, τα οποία από τις 19.7.2018, ημερομηνία έναρξης ισχύος του ν. 4555/2018, υπογράφονται από τον Προϊστάμενο Οικονομικών Υπηρεσιών (Π.Ο.Υ.) του Δήμου ή το υφιστάμενό του όργανο που εξουσιοδοτείται από αυτόν και το συντάκτη τους. Οι διατάξεις του άρθρου 23 του β.δ. της 17.5/15.6.1959 που προβλέπουν τη συνυπογραφή του χρηματικού εντάλματος από τον Δήμαρχο και τον προϊστάμενο της λογιστικής υπηρεσίας έπαυσαν να ισχύουν, αντικαθιστάμενες από τις νεότερες και ειδικές διατάξεις του ν. 4555/2018 που ρυθμίζουν το ίδιο αντικείμενο και ορίζουν ότι για την εγκυρότητα του χρηματικού εντάλματος αρκούν η υπογραφή του Π.Ο.Υ. ή του εξουσιοδοτημένου από αυτόν οργάνου, η οποία αντικατέστησε την υπογραφή του Δημάρχου ως εντολέα πληρωμών, και η υπογραφή του συντάκτη του εντάλματος, ως αρμοδίου για την εκκαθάριση οργάνου, που έχει αντικαταστήσει την υπογραφή του προϊσταμένου λογιστικών υπηρεσιών. Περαιτέρω, ως Προϊστάμενος Οικονομικών Υπηρεσιών ορίζεται ο επικεφαλής της οργανικής μονάδας (γενικής διεύθυνσης ή διεύθυνσης ή τμήματος) στην οποία υπάγονται όλες οι υπηρεσίες οικονομικού ενδιαφέροντος και από την οποία ασκούνται όλες οι οικονομικές λειτουργίες του Δήμου.

3. Στην κρινόμενη υπόθεση προκύπτει ότι μετά την παραλαβή και τοποθέτηση τεσσάρων ηλεκτρονικών πινακίδων LED για την πληροφόρηση του κοινού του Δήμου XXX (από 30.7.2018 πρωτόκολλο παραλαβής), η φερόμενη ως δικαιούχος του ελεγχόμενου χρηματικού εντάλματος εταιρεία XXX εξέδωσε το 70/30.7.2018 τιμολόγιο ποσού 24.056,00 ευρώ, για την πληρωμή της αμοιβής της. Προς εξόφληση αυτού εκδόθηκε το ήδη ελεγχόμενο χρηματικό ένταλμα που φέρει τις υπογραφές της συντάξασας αυτό, XXX, και της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης

Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών, XXX, αντί της ορισθείσας ως Π.Ο.Υ., με την 264/1.8.2018 απόφασης του Δημάρχου XXX, Αναπληρώτριας Προϊσταμένης του Τμήματος Οικονομικής Διαχείρισης, XXX.

4. Με τα δεδομένα αυτά το ελεγχόμενο χρηματικό ένταλμα ορθώς δεν υπογράφεται από πρόσωπο που φέρει ιδιότητα αντίστοιχη με αυτήν του Προϊσταμένου Λογιστηρίου, καθόσον, μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4555/2018, αρκεί η υπογραφή του από τον νομίμως ορισθέντα ως Προϊστάμενο Οικονομικών Υπηρεσιών του Δήμου ή τον νομίμως εξουσιοδοτηθέντα από αυτόν, και τον συντάκτη του. Ωστόσο, το ίδιο ένταλμα μη νομίμως υπογράφεται από την Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών του Δήμου XXX υπό την ιδιότητά της ως αναπληρώτριας της Π.Ο.Υ., καθόσον ο ορισμός της τελευταίας από το Δήμαρχο είναι μη νόμιμος. Ειδικότερα, ως Π.Ο.Υ. δεν έπρεπε να οριστεί η XXX Προϊσταμένη του Τμήματος Οικονομικής Διαχείρισης, αλλά η XXX, η Προϊσταμένη δηλαδή της Διεύθυνσης Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών του Δήμου, δοθέντος ότι στη Διεύθυνση της οποίας προϊσταται υπάγονται όλες οι υπηρεσίες οικονομικού ενδιαφέροντος και από αυτήν ασκούνται όλες οι οικονομικές λειτουργίες του Δήμου. Κατά την έννοια του νόμου Π.Ο.Υ. ορίζεται ο Προϊστάμενος της οργανικής μονάδας που περιλαμβάνει όλες τις οικονομικές υπηρεσίες του Δήμου, όπως είναι εν προκειμένω η Διεύθυνση Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών του Δήμου XXX, καθόσον ο νόμος θέλησε την ευθύνη για την υπογραφή των χρηματικών ενταλμάτων και την εν γένει οικονομική διοίκηση να φέρει ο ανώτερος ιεραρχικά υπάλληλος όλων των εμπλεκομένων με την οικονομική λειτουργία του Δήμου.

5. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, το ελεγχόμενο χρηματικό ένταλμα που υπογράφεται από αναπληρωτή μη νομίμως ορισθέντος Π.Ο.Υ. είναι άκυρο και δεν πρέπει να θεωρηθεί.

Για τους λόγους αυτούς

Αποφαίνεται ότι το 163, οικονομικού έτους 2018, χρηματικό ένταλμα πληρωμής του Δήμου XXX δεν πρέπει να θεωρηθεί.